

60 godina servisa u službi vaše sigurnosti i blagostanja

Poruka Michael Jarruada

Generalnog Sekretara Svjetske Meteorološke Organizacije, povodom Svjetskog dana meteorologije 2010.

Svake godine Svjetska meteorološka organizacija (WMO) i međunarodne meteorološke zajednice proslavljaju 23. mart - Svjetski dan meteorologije, u cilju obilježavanja stupanja na snagu WMO Konvencije (23.mart 1950 godine), upravo 30 dana nakon deponovanja trideset potpisa za ratifikaciju, zemalja koje žele da se pridruže novoj Organizaciji. Tekst Konvencije je predhodno jednoglasno usvojen, 11. oktobra 1947 godine, od strane predstavnika 31. zemlje, na Konferenciji direktora Nacionalnih meteoroloških servisa u Washington, D.C. Do tada je međunarodna saradnja u oblasti meteorologije bila misija Međunarodne Meteorološke Organizacije (IMO), koja je nastala na prvom Međunarodnom Meteorološkom Kongresu (Beč, septembar 1873.) u cilju olakšavanja koordinisanih osmatranja i standardizacije instrumentalnih metoda. IMO je takođe bila odgovorna za publikovanje prvog međunarodnog Atlasa oblaka 1896 godine. IMO je dobila svoj oblik putem niza odluka prihvaćenih preko Stalnog Komiteta, predsjedavanog od strane C.H.D. Buys Ballot (Holandija), tokom perioda između Kongresa u Beču i drugog Međunarodnog meteorološkog Kongresa (Rim, april 1879).

Glavni zaključak sa Kongresa u Rimu je bio uspostavljanje Međunarodnog meteorološkog komiteta, čiji je predsjednik bio Heinrich Wild (Rusija/Švajcarska), sa zadatkom revizije IMO progressa i preduzimanja svih potrebnih aktivnosti. Tako je stvoren prethodnik našeg WMO Izvršnog Savjeta. Međutim, iako su dva Kongresa bili na nivou Vlada, IMO Komitet se u to vrijeme dogovorio da će IMO funkcionisati efikasnije kao nevladina organizacija. Stoga IMO više nije sazivao Međunarodne meteorološke Kongrese, već su umjesto njih uspostavljene Konferencije Direktora Meteoroloških servisa, na nevladinoj osnovi.

Kroz ulogu standardizacije osmatranja IMO je dala izvanredan doprinos naučnim istraživanjima, naročito organizovanjem prve dvije Međunarodne polarne godine, u periodu 1882-1883 i 1932-1933, na nivou koji je nadmašio sposobnosti organizacije bilo koje pojedinačne nacije.

IMO i WMO u stvari koegzistiraju veoma kratki vremenski interval, prije finalne IMO Konferencije direktora (Pariz, 15-17 mart 1951 godine) i njenog zatvaranja, kada je predsjednik IMO-a, Nelson Johnson (UK) formalno objavio da IMO prestaje da postoji i da WMO preuzima njeno mjesto. Dva dana kasnije, 19. marta 1951, prvi WMO Kongres je otvoren u Parizu, a krajem iste godine, 20. decembra 1951 godine, Generalna Skupština Ujedinjenih Nacija je prihvatila Rezoluciju 531(VI) i WMO je postala specijalizovana agencija u sistemu Ujedinjenih Nacija.

WMO imala sreću da je njeni osnivači uzdignu na nivo iznad IMO nivoa, putem Konvencije, koja je sa malim izmijenama, uspjela da obezbijedi svu potrebnu snagu i fleksibilnost kako bi WMO preuzela odgovarajuće inicijative i suočila se sa izazovima tokom šest dekada svog postojanja. Od samog početka, WMO je prepoznata kao paradigma uspješne međunarodne saradnje, pa čak i u vrijeme Hladnog Rata nije bilo prepreka u radu WMO, s obzirom da meteorologija ne poznaje političke granice, tako da se saradnja razvijala i tokom tih teških godina. Osmatračka mreža se proširila i praktično prekriva cijelu zemljinu kuglu, a mjerenja su proširena tako da uključuju sve tradicionalne i neke ne-tradicionalne parametre životne sredine.

Međutim, WMO je uvijek bila svjesna rizika, tako da će WMO tehnički dokumenat br. 99, iz 1986. godine – *Moguće klimatske posledice od Nuklearnog rata*, ostati istorijska referenca za buduće generacije. WMO je objavio 1976. godine zvaničnu izjavu o akumulaciji ugljen-dioksida u atmosferi i njegovom mogućem uticaju na klimu, što je doprinijelo fokusiranju pažnje na problem globalnog zagrijavanja i klimatskih promjena, koje danas predstavljaju jasnu prijetnju održivom razvoju, pa čak i opstanku ljudi, a koje je Generalni Sekretar Ujedinjenih Nacija Ban Ki-moon identifikovao kao “definisani izazov našeg doba”.

Tokom prve Svjetske klimatske konferencije (1979.), koja je razmatrala pojavu klimatskih promjena i njihovih potencijalnih uticaja, WMO i ICSU su uspostavili Svjetski klimatski istraživački program (WCRP), kojem se kasnije i pridružila Međuvladina okeanografska komisija (IOC) UNESCO-a. WCRP je bio od vitalnog značaja za nauku, posebno obezbjeđujući naučnu osnovu za procjene preko Međuvladinog panela za klimatske promjene (IPCC), koji još od 1988. godine kosponzorišu WMO i UN program za životnu sredinu (UNEP). IPCC je krajem 2007.godine dobio prestižnu Nobelovu nagradu za mir.

Osim toga, kao posledica druge Svjetske konferencije o klimi (Ženeva, novembar 1990. godine), WMO je udružila snage sa ICSU, UNEP-om i IOC (UNESCO) u cilju uspostavljanja Globalnog klimatskog osmatračkog sistema (GCOS). Druga Svjetska konferencija o klimi je pokrenula proces upostavljanja UN Okvirne Konvencije o klimatskim promjenama (UNFCCC).

Još jedan veliki izazov se desio 1975.godine, kada je WMO sazvala grupu eksperata, čiji je zadatak bio da daju oficijelno upozorenje svijetu o tanjenju stratosferskog ozonskog omotača, koji nas štiti od izloženosti prekomjenom ultravioletnom zračenju. Pitanje ozonskih rupa je pokazalo važnost dugo-ročnih mjera, bez kojih bi se destrukcija ozona nastavila i ne bi mogla biti detektovana sve dok se ne dogode mnogo ozbiljnije štete. Montrealski Protokol je izvršan primjer saradnje između naučnika i onih koji donose odluke na političkom nivou.

Kada se osvrnemo na proteklih šest dekada, nekoliko razvojnih poduhvata, otvorili su izvrsne naučne i tehnološke mogućnosti za Organizaciju; na primjer, lansiranje vještačkih satelita i jedinstvene mogućnosti koje oni pružaju u dijelu osmatranja, uz koincidenciju uspješnog razvoja kompjutera i telekomunikacija. Ovi početni pojedinačni faktori uskoro su doprinijeli olakšavanju međunarodne pravo-vremene razmijene podataka i produkata i implementacije Svjetskog programa praćenja vremena, ključnog WMO programa koji je postao osnova za mnoge druge.

WMO je sponzorirala i razvoj istraživanja. Nakon što je Organizacija preuzela IMO odgovornosti, udružila je snage sa Međunarodnim naučnim savjetom (ICSU) i lansirala (1957-1958) Međunarodnu geo-fizičku godinu, a nedavno i Međunarodnu polarnu godinu (2007-2008), koja još uvijek daje izvrsne naučne rezultate. WMO i ICSU su 1967. godine organizovali Globalni atmosferski istraživački program i njegove poznate eksperimente, između kojih su GARP Atlanski tropski eksperiment, Monsunski eksperiment i prvi GARP Globalni eksperiment (1978-1979).

Uskoro su uslijedila i značajna poboljšanja u prognozi vremena: iako smo se 1950. godine mogli nadati samo 24- do 36-časovnoj prognozi, danas imamo i sedmo-dnevne prognoze, WMO dostignuće ostvareno kroz koordinaciju u osmatranjima, istraživanjima, analizi i modeliranju, što je takođe dovelo i do dugoročnih prognoza, sezonskih, pa čak i godišnjih. Ovo ne bi bilo moguće ostvariti bez besplatne i nerestriktivne međunarodne razmjene podataka i produkata, koncept koji je struktuisan u duhu WMO Konvencije, a koji inicijalno nije bio formalno uključen u Konvenciju. Međutim, do 1990-tih međunarodna struktura za isporuku servisa je značajno evoluirala od forme koju je imala 1950-te i u jednom trenutku ova situacija se razvila dovoljno da postane glavni izazov, koji je adresiran odlučno od strane WMO Članica, u okviru tradicionalnog duha saradnje i na zadovoljavajući način riješena kroz Rezoluciju 40 (Cg-XII) i 25 (Cg-XIII) Svjetskog Meteorološkog Kongresa.

Prirodni hazardi predstavljaju veoma ozbiljnu prijetnju po ljudsku sigurnost, tako da je WMO uložila značajan trud u operativne sisteme upozoravanja i efektivne mjere priprema, koje su doprinijele značajnom smanjenju gubitaka ljudskih života. Kako bi obezbijedila da ovi benefiti dođu do svih Članica, WMO je posvetila značajnu pažnju razvojnim potrebama Nacionalnih meteoroloških i hidroloških servisa, posebno u slabije razvijenim zemljama, putem obezbjeđivanja pristupa razvijenim produktima i unaprijeđivanju sposobnosti da ih koriste u skladu sa svojim nacionalnim potrebama i globalnim angažovanjima.

Tokom ovih 60 godina, mapa svijeta se značajno izmijenila, tako da danas članstvo WMO-a obuhvata 189 zemalja i teritorija. Ipak, u vrijeme učlanjenja u WMO nekih novih Članica, bio je evidentan nedostatak iskustva i resursa za uspostavljanje čak i najjednostavnijih servisa za vrijeme kao podršku njihovom održivom razvoju, tako da tehnička saradnja, edukacija i obuke, predstavljaju oblasti u kojima WMO daje značajnu podršku.

Rezolucija o uključivanju hidrologije u okviru WMO je nastala između Drugog (1955.) i Trećeg (1959.) Svjetskog meteorološkog Kongresa. Kasnije je uspostavljena Komisija za hidrološku meteorologiju, koja je 1971. godine evoluirala u današnju CHy. Zahvaljujući ovim ključnim odlukama, monitoring površinskih i podzemnih voda i kontrola kvaliteta, je omogućila WMO-u da izdaje oficijelna upozorenja o smanjenju resursa slatkih voda, posebno uslijed pritisaka populacije i zagađivanja voda, dok WMO integrisani sistem upravljanja vodnim resursima pokazuje način optimizacije korištenja naših limitiranih izvora vode za piće.

Već je tradicionalno fokusiranje na godišnju proslavu Svjetskog dana meteorologije sa posebnom temom, tako da je na svojoj šezdesetoj sjednici Izvršni odbor WMO-a odlučio da tema za 2010. godinu bude " Svjetska Meteorološka Organizacija – 60 godina Servisa u službi vaše sigurnosti i blagostanja". Ovo je posebno odgovarajuća tema u vrijeme kada se zajednice širom svijeta bore za postizanje UN Milenijumskih razvojnih ciljeva, posebno u oblastima zdrave hrane i sigurne vode, smanjenju siromaštva, kao i poboljšanju svoju

otpornosti prema trenutnim prirodnim katastrofama, kao i da aktivno reaguju na uticaje klimatskih varijabla i promjena.

Nekoliko drugih WMO programa i aktivnosti su obezbijedili izvrsne primjere socio-ekonomskih benefita, tokom ovih šest dekada, koji mogu biti dostignuti od strane mnogih sektora putem saradnje u oblasti meteorologije, posebno u dijelu ljudske sigurnosti i blagostanja. Očigledni primjeri uključuju poljoprivredu i sigurnu hranu, zdravlje, saobraćaj, turizam, građevinarstvo i energiju, između ostalih. Može biti nepraktično, pa čak i nepravredno obratiti se svim sektorima u ovoj kratkoj poruci, tako da su oni razmotreni mnogo podesnije u Brošuri o Svjetskom danu meteorologije 2010.

Nova brošura takođe obnavlja nastojanje da se očuva WMO istorija za buduće generacije. Siguran sam da će tema Svjetskog dana meteorologije 2010. "60 godina Servisa u službi vaše sigurnosti i blagostanja" doprinijeti budućem angažovanju svih WMO Članica i partnera, na čemu želim da im čestitam od sveg srca.

Takođe bih želio da podsjetim da je oko 160 Predsjednika država i Vlada, Ministara i vladinih predstavnika, učestvovalo od 31. avgusta do 4. septembra 2009.godine, na Visokom nivou Svjetske klimatske konferencije (WCC-3), i jednoglasno se složili u uspostavljanju Globalnog okvira za klimatske servise (GFCS), čija će uloga biti jačanje mjera i korišćenja klimatskih prognoza, produkata i informacija širom svijeta.

Ovaj GFCS će biti od krucijalnog značaja za podršku društvu. Kroz jačanje osmatranja, istraživanja i informisanja, kao i novim mehanizmima interakcije između korisnika i provajdera klimatskih informacija, ovaj Okvir će obezbijediti da svi društveni sektori imaju pristup klimatskim produktima, omogućavajući im bolje planiranje u susret klimatskim promjenama.

Ubijeđen sam da će putem ove inicijative i drugih, koje će uslijediti, WMO biti još više relevantna u službi čovječanstva, tokom dekada koje dolaze. Zbog ove mogućnosti mi smo svi u obavezi prema sledećim generacijama meteorologa i hidrologa iz svih zemalja. Priznanje svima njima iskazujemo putem Svjetskog dana meteorologije 2010.